

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐาน กับภาวะหมดไฟของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชัยนาท มีจุดมุ่งหมายของการวิจัย วิธีดำเนินการ และ ผลการวิจัย ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมาย 2 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาภาวะหมดไฟของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชัยนาท
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยนาท กับภาวะหมดไฟ

สมมุติฐานของการวิจัย

ปัจจัยพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน และขนาดโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟ

1. ปัจจัยพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์
2. ปัจจัยพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟด้านความรู้สึกด้อยสัมพันธภาพต่อบุคคล
3. ปัจจัยพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟ ด้านความไม่สมหวังในความสำเร็จของตน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดชัยนาท ประจำปีการศึกษา 2543 จำนวน 207 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา จังหวัดชัยนาท ปีการศึกษา 2543 จำนวน 136 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดัดแปลง และพัฒนา มาจาก กิตติ แสงเทียนฉาย โดยตรวจความถูกต้องของเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา และนำเครื่องมือไปหาความเชื่อมั่นได้ค่าเท่ากับ .87 ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม แบ่ง ออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ อายุ ระดับ การศึกษา ประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน และขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบวัดภาวะหมดไฟ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน จำนวน 22 ข้อ เป็นคำถามวัด ภาวะหมดไฟ ด้านความรู้สึกอ่อนล้าทางอารมณ์ 9 ข้อ ความรู้สึกด้อยสัมพันธ์ภาพต่อบุคคล 5 ข้อ และความไม่สมหวังในความสำเร็จของตน 8 ข้อ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปของ SPSS โดยดำเนินการดังนี้

3.1 วิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน และขนาดโรงเรียน โดยใช้สถิติค่าร้อยละ และการแจกแจง ความถี่

3.2 ระดับภาวะหมดไฟตามองค์ประกอบ 3 ด้าน วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนภาวะหมดไฟ ในแต่ละด้านของผู้บริหารโรงเรียน โดย นำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์

3.3 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน และขนาดโรงเรียน กับภาวะหมดไฟ 3 ด้าน คือ ความรู้สึกอ่อนล้าทางอารมณ์ ความรู้สึกด้อยสัมพันธ์ภาพต่อบุคคล และความไม่สมหวังใน ความสำเร็จของตน โดยการทดสอบหาค่าไคสแควร์

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังนี้

1. ผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา ปีการศึกษา 2543 มีภาวะหมดไฟ ในด้านความรู้สึกอ่อนล้าทางอารมณ์ และความรู้สึกด้อยสัมพันธภาพต่อบุคคลในระดับต่ำ ความไม่สมหวังในความสำเร็จของตนในระดับปานกลาง

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยนาท ปีการศึกษา 2543 ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน และขนาดโรงเรียน กับภาวะหมดไฟ

2.1 ปัจจัยพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน และขนาดโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟ ด้านความรู้สึกอ่อนล้าทางอารมณ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

2.2 ปัจจัยพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ อายุ ประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน และขนาดโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟด้านความรู้สึกด้อยสัมพันธภาพต่อบุคคลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ส่วนปัจจัยระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกด้อยสัมพันธภาพต่อบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน

2.3 ปัจจัยพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน และขนาดโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟด้านความไม่สมหวังในความสำเร็จของตน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

ข้อค้นพบจากการวิจัย มีข้อสังเกตที่นำมาอภิปรายเพิ่มดังนี้

1. จากผลการวิจัยซึ่งพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยนาท ปีการศึกษา 2543 มีภาวะหมดไฟด้านความรู้สึกอ่อนล้าทางอารมณ์ และความรู้สึกด้อยสัมพันธภาพต่อบุคคลในระดับต่ำ ส่วนความไม่สมหวังในความสำเร็จของตนในระดับปานกลาง

ผลการวิจัยนี้ สอดคล้อง และใกล้เคียงกับผลการวิจัยดังนี้ วัลณี น้อยมณี (2534) ซึ่งศึกษาเรื่องความท้อถอย และสาเหตุของความท้อถอย ของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ครูมีความท้อถอยด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ และด้านความรู้สึกด้อยสัมพันธภาพต่อบุคคล อยู่ในระดับต่ำ ส่วนด้านความไม่สมหวังใน

ความสำเร็จของคนอยู่ในระดับปานกลาง สรุปลักษณ์รวมครุมีความที่อดอยในระดับต่ำ มาลี พรหมพิทักษ์ (2537) ได้ศึกษาเรื่อง ความที่อดอย และสาเหตุของความที่อดอยของครูประถมศึกษาศึกษาจังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ครุมีความ ที่อดอยด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ และความรู้สึกด้อยสัมพันธภาพต่อบุคคลใน ระดับต่ำ ส่วนความไม่ สมหวังในความสำเร็จของคนในระดับปานกลาง สรุปลักษณ์รวมครุมีความที่อดอยในระดับต่ำ กิตติ แสงเทียนฉาย (2531 : 72) ซึ่งศึกษาเรื่องความที่อดอย และสาเหตุของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาเขต 7 พบว่า ครุมีความที่อดอยด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ และด้านความไม่ สมหวังในความสำเร็จของคน ในระดับปานกลาง ส่วนด้านความรู้สึกด้อยสัมพันธภาพต่อบุคคลต่อบุคคลระดับต่ำ สรุปลักษณ์รวมครุมีความที่อดอยในระดับปานกลาง สุวลี เจ็ดเสมียนใหม่ (2536 : 98 - 100) ซึ่งศึกษาเรื่อง ความที่อดอย และสาเหตุของความที่อดอยของครูประถมศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ใน โรงเรียนกันดาร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ครุมีความที่อดอย ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ และด้านความไม่สมหวังในความสำเร็จของคน ในระดับปานกลาง ส่วนด้านความรู้สึกด้อยสัมพันธภาพต่อบุคคล ในระดับต่ำ สรุปลักษณ์รวมครุมีความที่อดอยในระดับปานกลาง ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2532) ซึ่งศึกษาเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับความที่อดอยในการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษาในภาคกลาง พบว่า ครุมีความที่อดอยด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ และด้านความไม่สมหวังในความสำเร็จของคน ในระดับปานกลาง ส่วนด้านความรู้สึกด้อยสัมพันธภาพต่อบุคคลในระดับต่ำ สรุปลักษณ์รวมครุมีความที่อดอยในระดับปานกลาง ทักษิภา คำภีร์ชัยโม (2535) ได้ศึกษาเรื่องความที่อดอย และสาเหตุของความที่อดอยของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาลเขตการศึกษา 7 พบว่า ครุมีความที่อดอยด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์, ด้านความรู้สึกด้อยสัมพันธภาพต่อบุคคล และด้านความไม่สมหวังในความสำเร็จของคน ในระดับปานกลาง และประมวล อุ่นเรือน (2541) ได้ศึกษาเรื่อง ระดับความที่อดอยของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาเขตการศึกษา 9 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความที่อดอยด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ในระดับต่ำ ด้านความรู้สึกด้อยสัมพันธภาพต่อบุคคลและความไม่สมหวังในความสำเร็จของคนระดับปานกลาง สรุปลักษณ์รวมผู้บริหารโรงเรียนมีความที่อดอยในระดับปานกลาง

ผลการวิจัยนี้ ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุเทพ เหล็กท่อม (2535) ซึ่งศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความที่อดอย กับบุคลิกภาพ ของครูประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ครุมีความที่อดอยด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ และความรู้สึกด้อยสัมพันธภาพต่อบุคคลในระดับต่ำ ส่วนด้านความไม่สมหวังในความสำเร็จ ของคนในระดับสูง เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่า ครูประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ มีความที่อดอยอยู่ในระดับต่ำ และเดือนใจ ชันดิสิทธิ์ (2535 : 53 - 54) ซึ่ง

ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความท้อถอยของวิทยากรย์ในวิทยาลัยพยาบาลเขตภาคเหนือ สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข พบว่า วิทยากรย์มีความท้อถอย ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ในระดับปานกลาง ด้านความรู้สึกด้อยสัมพันธภาพต่อบุคคลในระดับต่ำ และด้านความไม่สมหวังในความสำเร็จของตนในระดับสูง

จากผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยนาท ปีการศึกษา 2543 มีภาวะหมดไฟในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ โดยมีภาวะหมดไฟด้านความรู้สึกอ่อนล้าทางอารมณ์ และด้านความรู้สึกด้อยสัมพันธภาพต่อบุคคลในระดับต่ำ และความไม่สมหวังในความสำเร็จของตนระดับปานกลาง แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ มีสภาพจิตใจที่เข้มแข็ง มีสุขภาพจิตดี แม้จะต้องเผชิญกับสภาพปัญหาแรงกดดันต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน โดยสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพปัญหา และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้ ในระดับที่ไม่เกิดปัญหา ยังสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง นักเรียน ฯลฯ เป็นต้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะคนไทยส่วนใหญ่มีความยืดหยุ่นทั้งความคิด และการกระทำ อารมณ์เยือกเย็น มักไม่เคร่งเครียดกับการทำงาน และการดำเนินชีวิตมากนัก อีกทั้งสังคมไทยนั้นยกย่องให้เกียรติแก่ครู สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าว อาจมีผลทำให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถปรับตัวได้ดี

2. จากผลการวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชัยนาท ปีการศึกษา 2543 ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน และขนาดโรงเรียนกับภาวะหมดไฟ ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยอภิปรายจำแนกตามภาวะหมดไฟ 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

2.1 ปัจจัยพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน และขนาดโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟ ด้านความรู้สึกอ่อนล้าทางอารมณ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย

ปัจจัย อายุ ประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน และขนาดโรงเรียน ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของกิตติ แสงเทียนฉาย (2531 : 27) วัลณี น้อยมณี (2534) พบว่า กลุ่มครูที่มีอายุต่างกัน มีความท้อถอยด้าน ความรู้สึกอ่อนล้าทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของครูต่างกัน มีความท้อถอยด้านความรู้สึกอ่อนล้าทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน และขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความท้อถอยด้านความรู้สึกอ่อนล้าทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน และเตื่อนใจ ชันดีสิทธิ์ (2535 : 37) พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับความท้อถอยด้านความรู้สึก อ่อนล้าทางอารมณ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ วัฒชิรา อินอ่อน (2537 : 104) พบว่า

ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างก็มีความที่อดหยด้านความรู้สึกอ่อนล้าทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน อเนก ธาราศรี (2537) พบว่า ศึกษาธิการอำเภอซึ่งดำรงตำแหน่งในสำนักงานศึกษาธิการอำเภอต่างขนาดกัน มีความที่อดหยด้านความรู้สึกอ่อนล้าทางอารมณ์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และศึกษาธิการอำเภอที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งต่างกัน มีความที่อดหยด้านความรู้สึกอ่อนล้าทางอารมณ์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนผลการวิจัยที่ขัดแย้งกัน ของปัจจัยด้านอายุ ประสบการณ์ในการบริหาร โรงเรียน และขนาดโรงเรียน มีดังนี้ ผลการวิจัยของมาลี พรหมพิทักษ์ (2537) พบว่า กลุ่มครูที่มีอายุต่างกัน มีความที่อดหยด้านความรู้สึกอ่อนล้าทางอารมณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความที่อดหยด้านความรู้สึกอ่อนล้าทางอารมณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การวิเคราะห์ของสตีเยร์ (Steer : 1977 : 67 อ้างถึงใน กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ 2536 : 40 – 41) พบว่า ขนาดขององค์กรที่เพิ่มขึ้นมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับ ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นขององค์กร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2523 : 211 อ้างถึงใน กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ 2536 : 40 – 41) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาการสูงกว่านักเรียนที่เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

สำหรับปัจจัยด้านระดับการศึกษา ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2532) พบว่า ครูประถมศึกษามีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความที่อดหยด้านความรู้สึกอ่อนล้าทางอารมณ์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ฮาร์เรล (Harell 1958 : 258 – 263 อ้างถึงใน นิตยา อินกลิ่นพันธ์ 2539 : 38) พบว่า ระดับการศึกษานั้น จากการศึกษามากมายยังสรุปไม่ได้ว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในงานทางใด เพราะในคนที่มีการศึกษาต่ำบางกลุ่มก็จะมี ความพึงพอใจในงานสูง ในขณะที่บางกลุ่มกลับมีความพึงพอใจต่ำ ส่วนผลการวิจัยขัดแย้งกับผลการวิจัยของ เขวลักษณ์ เล่าห์จินดา (2518 : 198 – 199 อ้างถึงใน นิตยา อินกลิ่นพันธ์ 2539 : 39) พบว่า พยาบาลที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี หรือสูงกว่า จะมีความพึงพอใจในสถานภาพการทำงานสูงกว่าพยาบาลที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี

2.2 ปัจจัยพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน และขนาดโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟ ด้านความรู้สึกที่อดหยสัมพันธ์ภาพต่อบุคคล ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟ ด้านความรู้สึกที่อดหยสัมพันธ์ภาพต่อบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน

ส่วนปัจจัย อายุ ประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน และขนาดโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟด้านความรู้สึกด้อยสัมพันธ์ภาพต่อบุคคลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยด้านอายุ ประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน และขนาดโรงเรียน มีผลการวิจัยสอดคล้องกัน ได้แก่ กิตติ แสงเทียนฉาย (2531 : 72) และวัลณี น้อยมณี (2534) พบว่า กลุ่มครูที่มีอายุต่างกันมีความที่อดอยด้านความรู้สึกด้อยสัมพันธ์ภาพต่อบุคคล ไม่แตกต่างกัน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของครูต่างกัน มีความที่อดอยด้านความรู้สึกด้อยสัมพันธ์ภาพต่อบุคคลไม่แตกต่างกัน และขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความที่อดอยด้านความรู้สึกด้อยสัมพันธ์ภาพต่อบุคคล ไม่แตกต่างกัน เตือนใจ ชันติสิทธิ์ (2535 : 38) พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับความที่อดอยด้านความรู้สึกด้อยสัมพันธ์ภาพต่อบุคคลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ วัฒนชีรา อินอ่อน (2537 : 104) พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความที่อดอยด้านความรู้สึกด้อยสัมพันธ์ภาพต่อบุคคลไม่แตกต่างกัน และเอนก ชาราศรี (2537) พบว่า ศึกษาธิการอำเภอซึ่งดำรงตำแหน่งในสำนักงานศึกษาธิการอำเภอต่างขนาดกัน มีความที่อดอยด้านความรู้สึกด้อยสัมพันธ์ภาพต่อบุคคลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และศึกษาธิการอำเภอ ที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งต่างกัน มีความที่อดอยด้านความรู้สึกด้อยสัมพันธ์ภาพต่อบุคคลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และมาลี พรหมพิทักษ์ (2537) พบว่า กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีความที่อดอยด้านความรู้สึกด้อยสัมพันธ์ภาพต่อบุคคลไม่แตกต่างกัน ส่วนผลการวิจัยที่ขัดแย้งกันของปัจจัยด้านอายุ ได้แก่ ผลการวิจัยของ มาลี พรหมพิทักษ์ (2537) พบว่า กลุ่มครูที่มีอายุต่างกัน มีความที่อดอยด้านความรู้สึกด้อยสัมพันธ์ภาพต่อบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำหรับปัจจัยด้านระดับการศึกษานั้น ผลการวิจัยที่สอดคล้อง คือ ผลการวิจัยของของ นิตยา อินกลิ่นพันธ์ (2539 : 60) พบว่า ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ในสมรรถภาพในการปฏิบัติงานของพยาบาลประจำการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนผลการวิจัยที่ขัดแย้งของปัจจัยระดับการศึกษา ได้แก่ ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2532) พบว่า ครูประถมศึกษามีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความที่อดอยด้านความรู้สึกด้อยสัมพันธ์ภาพต่อบุคคลไม่แตกต่างกัน

2.3 ปัจจัยพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน และขนาดโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟด้านความไม่สมหวังในความสำเร็จของตน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานของการวิจัย

ปัจจัยด้านอายุ ประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน และขนาดโรงเรียน ผลการวิจัยสอดคล้องกัน ได้แก่ กิตติ แสงเทียนฉาย (2531 : 72) พบว่า กลุ่มครูที่มีอายุต่างกัน มีความที่อดอยด้านความไม่สมหวังในความสำเร็จของตนไม่แตกต่างกัน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของครู

ต่างกันมีความท้อถอยด้านความไม่สมหวัง ในความสำเร็จของตนไม่แตกต่างกันและขนาดโรงเรียนต่างกันมีความท้อถอยด้านความไม่สมหวังในความสำเร็จของตนไม่แตกต่างกัน วัฒชิรา อินอ่อน (2537 : 104) และมาลี พรหมพิทักษ์ (2537) พบว่า ครูที่มีอายุต่างกัน มีความท้อถอยด้านความสมหวังในความสำเร็จของตนไม่แตกต่างกัน และครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีความท้อถอยด้านความไม่สมหวังในความสำเร็จของตนไม่แตกต่างกัน เตือนใจ ชันติสิทธิ์ (2535 : 39) พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับความท้อถอยด้านความไม่สมหวังในความสำเร็จของตนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เอนก ชาราศรี (2537) พบว่า ศึกษาธิการอำเภอซึ่งมีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีความท้อถอยด้านความไม่สมหวังในความสำเร็จของตนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และวัลณี น้อยมณี (2534) พบว่าขนาดโรงเรียน ต่างกันมีความท้อถอยด้านความไม่สมหวังในความสำเร็จของตนไม่แตกต่างกัน ส่วนผลการวิจัยที่ขัดแย้งกัน ของปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน ได้แก่ วัลณี น้อยมณี (2534) พบว่า ครูที่มีอายุต่างกัน มีความท้อถอยด้านความไม่สมหวังในความสำเร็จของตนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความท้อถอยด้านความไม่สมหวังในความสำเร็จของตนแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เอนก ชาราศรี (2537) พบว่า ศึกษาธิการอำเภอ ซึ่งดำรงตำแหน่งในสำนักงานศึกษาธิการอำเภอต่างขนาดกัน มีความท้อถอยด้านความไม่สมหวังในความสำเร็จของตนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปจากผลการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งพบว่า ปัจจัยพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยนาท ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน และขนาดโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้สึกอ่อนล้าทางอารมณ์ ความรู้สึกด้อยสัมพันธ์ภาพต่อบุคคล และความไม่สมหวังในความสำเร็จของตน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกด้อยสัมพันธ์ภาพต่อบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 นั้น อาจเนื่องมาจาก ประการแรกคือ ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยนาท นั้น ส่วนใหญ่โรงเรียนตั้งอยู่ในชนบท ซึ่งลักษณะสังคมชนบทมีข้อดีคือ ชุมชนมีความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย รักความสงบ ให้ความเคารพยกย่องครู อาจารย์ ผู้อาวุโส หรือผู้มีคุณวุฒิ และวัยวุฒิ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ความร่วมมือในการพัฒนา ชุมชน รวมถึงโรงเรียนซึ่งเป็นสถาบันสำคัญในชุมชน ทำให้มีผลต่อการพัฒนาการศึกษาด้วย การให้ความร่วมมือร่วมใจของชุมชน มีผลเอื้อต่อผู้บริหารโรงเรียน ทำให้ทำงานได้มีประสิทธิภาพตามไปด้วย ประการที่สอง คือ ลักษณะกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารโรงเรียน ส่วนใหญ่มาจากโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางรวมร้อยละ 88 ซึ่งจะมีจำนวน

ครูซึ่งอยู่ในการดูแลจำนวนประมาณต่ำกว่าสิบคนถึงยี่สิบกว่าคน ซึ่งถือว่ามีจำนวนน้อย มีผลดีต่อการบริหารในด้านต่าง ๆ เช่น สามารถสร้างสัมพันธภาพต่อครูได้อย่างทั่วถึง และใกล้ชิด ประกอบกับลักษณะสังคมชนบท อยู่ร่วมกันแบบญาติพี่น้อง ซึ่งจะมีผลดีต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ดังกล่าว ซึ่งอาจมีผลทำให้ปัจจัยพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน และขนาดโรงเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟ ที่ระดับ .05 ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะหมดไฟด้านความไม่สมหวังในความสำเร็จของตนในระดับปานกลาง ควรจะได้นำเสนอผู้บริหารระดับเหนือขึ้นไปได้รับทราบ เพื่อพิจารณาดำเนินการหาทางลดระดับภาวะหมดไฟ ด้านความไม่สมหวังในความสำเร็จของตนลง เนื่องจากเมื่อมีเหตุกระตุ้นอาจมีผลทำให้ระดับภาวะหมดไฟเพิ่มขึ้นจนส่งผลกระทบต่อการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดชัยนาทได้ สำหรับภาวะหมดไฟด้านความรู้สึกอ่อนล้าทางอารมณ์ และความรู้สึกด้อยสัมพันธภาพต่อบุคคล แม้ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับต่ำก็ตาม ควรมีแผนดำเนินการในด้านการเฝ้าระวัง และป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดภาวะหมดไฟ เนื่องจากภาวะหมดไฟมีผลทำให้หย่อนความสามารถในการทำงาน หหมดความหวัง ความสนใจ เสียขวัญ และหมดกำลังใจ มีปัญหาทางอารมณ์ อาจรุนแรงถึงขั้นลาออกจากงานได้ เพราะการเป็นผู้บริหารโรงเรียนนั้น โดยลักษณะของหน้าที่ความรับผิดชอบนั้นเป็นงานที่ยุ้งยาก ซับซ้อน นับว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงของภาวะหมดไฟ ซึ่งผู้บริหารระดับสูงควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

1.2 ควรให้ความรู้ ความเข้าใจ แก่ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้เกิดความตระหนัก หรือเห็นความสำคัญของภาวะหมดไฟ รวมทั้งเพื่อให้เกิดความรู้ ทักษะ ในการสำรวจตนเอง การแก้ไขเมื่ออยู่ในภาวะหมดไฟ การฟื้นฟูหลังจากภาวะหมดไฟ และการป้องกันไม่ให้เกิดภาวะหมดไฟ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาสาเหตุของภาวะหมดไฟ ของผู้บริหารโรงเรียนในด้านต่าง ๆ และศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ร่วมด้วย นอกเหนือจากตัวแปรที่ได้ทำการวิจัยครั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศการป้องกันการเกิดภาวะหมดไฟที่ชัดเจน

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบ ภาวะหมดไฟของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดชัยนาท กับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอื่น
ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เพื่อการป้องกัน และแก้ไขภาวะหมดไฟ

2.3 ควรมีการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อภาวะหมดไฟ